

Beksultan Cakiyev

Kırgız Milli yazarı. Toktogul adındaki Devlet ödülünü kazanmış.

Piyes

ATANIN TAGDIRI / *BABA KADERİ*
(Tört köşögölü drama / *Dört perdeli drama*)

Okuya Isık-Köldö ötöt: birinçi köşögö 1946-cıldın cayında, kalğandarı altı-ceti cıl çamasınan kiyin.

BİRİNÇİ KÖŞÖGÖ

1946-cıldın cayı.

Akılбектердин üyü. Bir tarapta törkü üygö ötüüçü, ekinçi tarapta sırttan kirüüçü eşikter.

ZUURA: (calgız) - Emne kılam?.. Ketüüdön başka arga coku? Kalsamçı?.. Ce iras ele ketişim kerekpi?.. Cok, cok! Kete albaym! Antüügö kudretim cetpeyt! Cetpeyt!..

BURULDUN ÜNÜ: (Kandaydır sürdüü ugulat). - Kız!.. Kız!.. Akılıñdan adaşpa! Azır ele bizdikinen keteriñde baykeñ eköübüzgö bergen ubadañ kana! Aynıba! Biröögö kul bolup berbeysiñ, uşunuñu unutpa! Kız!.. Kız!.. Esiñe kel! Esiñe!..

ZUURA: Ooba! Ooba!.. Basa ketüüdön bölök arga cok emespi. Ketişim kerek! Ketişim!.. (Şaşıp-buşup çemodanın kamday baştayt.)

AKILBEKTİN ÜNÜ: A bizdi kantesiñ, Zuuraş?.. Taştaysıñbı?.. Özüñdü uul orduna tutup cürbödük bele.. Zuuraş!

ZUURA: (eçkirip ıylap, bışıp ketet) Of!.. Emi kantim! Kanday ayla tabam?! Tübüñ tüşkürdün küñü da nege minça basmırttanat?! Dumugup baratam! Dumugup!..

Sırttan Mayraşın şayır külküsü ugulat. Zuura çemodandı çetke türtö salat.

MAYRAŞ: (caydarı kiret) Ay-iy!.. Kelip kaldıñbı ceñe? Maga bugün alkış carıyalası! Kızıl üyçülördün kursuna da bargın deşti! Anan dağı... Köñülüm ergip, toktono albay turam da! İrdagım, biyik-biyik cerge çıgıp alıp kıyırğım kelip baratat. Eger kuçağıma batsa, бүткүл тоону токою менен куçağıма кысаар элем! Бүткүл тоону!.. A sençi... kuçaktaar beleñ, ceñe?..

ZUURA: İ? Emne dediñ?

MAYRAŞ: Toonu kuçaktaar beleñ deym? Sen emne, menin sözüñü ukpayı kaldıñbı?

ZUURA: Cok, cok! Ugup catam...

MAYRAŞ: (külöt) Oy kızık, ay! Negedir ele birdeke bolup turam da... (Pauza) E, ceñe,... ceñe de-eym.

ZUURA: İ?

MAYRAŞ: Bir kep aytayın eç kimge oozuñan çıgar-baysıñbı?

ZUURA: Cok.

MAYRAŞ: Öz içiñde bolobu?

ZUURA: Ooba.

MAYRAŞ: Çın aytçı.

ZUURA: İşençilikten çıgıp baratambı, kız?

MAYRAŞ: Taarına kaldıñbı?.. Saga işenbesem akıl koşot belem? Birok bu saam aytaarım demeydegiden ötö

Olay Isık-Göl'de geçer: birinci perde 1946 yılının yaz aylarında, kalanları ise altı-yeti yıl kadar sonra.

BİRİNCİ PERDE

1946 yılının yazı.

Akılбек'lerin evi. Bir tarapta diğەر odaya açılan, ikinci tarapta dışardan girilecek kapılar.

ZUURA: (tek başına) - Ne yaparım?.. Gitmekten başka çare yok mu? Kalırsam ne olur?.. Yoksa gerçekten de gitmem mi gerekir?.. Hayır, hayır! Gidemem! Gitmeye gücüm yetmez! Yetmez!..

BURUL'UN SESİ: (Nedense oldukça heybetli çıkar) - Kız!.. Kız!.. Aklından şaşma! Daha demin bizimkinden gitmeden önce ağabeyin ikimize verdiğın söz nerede! Sözüñden geri dönme! Başka birine kölelik yapamazsın, şunu unutma! Kız! Kız! Aklını başına topla! Kendine gel!..

ZUURA: Evet! evet!.. Öyle, gitmekten başka çare yok ki. Gitmeliyim! Gitmeli!.. (Acil bir şekilde bavulunu hazırlamaya başlar.)

AKILBEK'İN SESİ: Ya biz, Zuuraş?.. Bırakır mısın?.. Kendini oğul yerine kabul etmemiş miydik... Zuuraş!

ZUURA: (hıçkırıp ağlayıp, soluk soluğa kalır) Öf!.. Şimdi ne yaparım! Nasıl bir çare bulurum?! Kahrolası gün de neden bu kadar somurtuyor?! Boğuluyorum! Boğuluyorum!...

Dışardan Mayraşın şen kahkahası duyulur. Zuura bavulu kenara itiverir.

MAYRAŞ: (neşeli bir şekilde eve girer) Vay, vay!.. Geri döndün mü yenge? Bana bugün ödül verdiler! Kızıllar evi kursuna da git dediler! Ve sonra... O kadar heyecanlıyım ki! şarkı söylemek, yüksek-yüksek yere çıkıp haykırmak istiyorum. Eğer kuçağıma sığarsa bütün dağı ormanıyla birlikte kuçağımda sıkardım! Bütün dağı!.. Ya sen... sarılır mıydın, yenge?..

ZUURA: Hm? Ne dedin?

MAYRAŞ: Dağı kucaklar mıydın dedim? Sen ne, benim sözlerimi dinlemiyor musun?

ZUURA: Hayır, hayır! Dinliyorum...

MAYRAŞ: (gülür) Çok tuhaf! Nedense bana bir şeyler oluyor... (sessizlik) Hey, yenge,... yenge diyorum.

ZUURA: Evet?

MAYRAŞ: Bir şey söyleyeceğim, kimseye ağzından kaçırılmaz mısın?

ZUURA: Hayır.

MAYRAŞ: Kendi içinde kalır mı?

ZUURA: Evet.

MAYRAŞ: Doğru söyle.

ZUURA: Güvenini mi kaybediyorum, kız?

MAYRAŞ: Hemen küstün mü?.. Sana güvenmezsem danışır mıydım? Ancak bu sefer anlatacaklarım hepsin-

maanilü... Turmuştuk mesele... Cürögüm akıldap ketti da!... Arzimat degen "askerden kelgenime ekinçi cilga aylanıp baratat, baş koşulu" dep ele cürçü emes bele?

ZUURA: (unçukpayt)

(Pauza)

MAYRAŞ: Emne?! Arzimat... cakşı cigit ee, ceñe?

ZUURA: İ-i.

MAYRAŞ: Ce naçarbí?

ZUURA: Cok, cakşı cigit!

MAYRAŞ: Uşul küzdö üylönmök bolduk...

ZUURA: A kargan ene-atañçı?! Alardı emne... ceke taştaysıñbí?!

MAYRAŞ: Emne üçün calgız taştaym?! Ceñişbek, a sençi?!

ZUURA: Men? Me.. men...

MAYRAŞ: Emne boldu? Beri karaçı. Başıñdı kötörçü... Iylagansıñ go?

ZUURA: Co-cok!..

MAYRAŞ: Kalp aytpa! Közüñ aytıp turbaybí... Emne boldu saga? Aytısañ? Sırıñdı çaşırçu emes eleñ go menden...

ZUURA: (muñayıp, erkeletken ün menen) Mayraş!.. Berekem!

MAYRAŞ: Emne, emne? Kayra aytsañ, kaytalap koysoñ!..

ZUURA: Mayra-aş deym, bereke-em deym.

MAYRAŞ: (Zuuranı öpkülöp) Iraazımın, ceñekebay, iraaızımın! Tergebey atıman ele aytkın dep, sen kelgeni calnıp cürüp, akırır, akırır köndürgön ekemin da. Iraazımın saga! Inak kişilerin uşintip atınan ele aytışkanı durus emespi, ee? Kulakka ugulğanı da cakşı...

ZUURA: (unçukpay ters burulup ketet)

MAYRAŞ: Közüñö çaş tegerene tüştü da, emne boldu? Ce bir ceriñ oorup turabı?

ZUURA: Cok, cok! Soo elemin.

MAYRAŞ: Anda emnege sabırıñ suz?.. Açaşañ kabagıñdı, açaşañ. Kalıbıñça carık etip külüp koyçu...

ZUURA: (suz) Kız...

MAYRAŞ: Dağı tergediñbi?

ZUURA: Boluptur, tergebey dele koyoyun. Birok... atıñdan aytkan aytpaganım... mından arı baarı birbi deym...

MAYRAŞ: A!.. Emne... Ketkiñ keldibi? Ceñeñdin tiline köndüñbü?! Enem menen atamdı zar kakşatıp salıp...

ZUURA: Cok, cok!.. Uguzba! Uguzba kulagıma mınday sözdü! Uguzba!

MAYRAŞ: Anda nege?.. Irısım, antpeçi. Enem menen atamdı mögdötüp taştap ketpesiñe işenem...

ZUURA: İya! Emne dediñ!

MAYRAŞ: (tañırkap) "Ketpesiñe işenem" deym...

ZUURA: Aytçı, Arzimat seni bölök cakka alıp ketebi?!

MAYRAŞ: Cok. Bizdin üydün artında een tam bar go? Eesi soğuştı ölüp kalğan een tamçı?

ZUURA: İ-i?

MAYRAŞ: Oşonu tuugandarınan satıp alğanı catat. Cakında köçüp kelet. Arzimat özü MTSka usta bolup kırıptır.

ZUURA: Abdan cakşı bolgon tura! Atam menen eneme cakın... alarga karalaşıp!.. Cekesiretpeysiñerbi?! Oşentesiñerbi?!

den daha çok önemli... Hayâtî mesele... Kalbim küt-küt atıyor nedense!.. Arzimat "askerden geleli iki yıl oluyor neredeyse, evlenelim" diyordu ya hep?

ZUURA: (konuşmaz)

(Sessizlik)

MAYRAŞ: Ne?! Arzimat... iyi birisi değil mi, yenge?

ZUURA: Hı-hı.

MAYRAŞ: Yoksa kötü mü?

ZUURA: Hayır, iyi yiğit!

MAYRAŞ: Şu güz evlenmeye karar verdik...

ZUURA: Ya yaşlı annen baban?! Onları ne... yalnız mı bırakırsın?!

MAYRAŞ: Niçin yalnız bırakmışım?! Ceñişbek, ya sen?!

ZUURA: Ben? Be... ben...

MAYRAŞ: Ne oldu? Buraya bak. Başımı kaldır... Ağladın mı?

ZUURA: Hayır-hayır!..

MAYRAŞ: Yalan söyleme! Gözlerin söylüyor... Ne oldu sana? Anlatsan a? Sırrımı gizlemezdin benden...

ZUURA: (üzgün ve okşayan bir sesle) Mayraş!.. Canım!

MAYRAŞ: Ne, ne? Tekrar söyle, tekrarlasan a!..

ZUURA: Mayra-aş diyorum, canı-ım diyorum.

MAYRAŞ: (Zuura'yı öpüp-öpüp) Raziyim, yengeciğim, raziyim! Tergemeyip, adımdan çağır demekten dilime tüy bitmişti, sonunda, sonunda alıştırmışım demek ki. raziyim sana! Samimî kişilerin böylece adından çağırması daha iyi değil midir? Kulağa da hoş...

ZUURA: (cevap vermeden ters dönüp gider)

MAYRAŞ: Gözlerine yaş doluverdi, ne oldu? Yoksa rahatsız mısın?

ZUURA: Hayır, hayır! Sağlığım yerinde.

MAYRAŞ: O zaman neden moralin bozuk?... Biraz neşelen, surat asma. Eskisi gibi bir gül bakayım...

ZUURA: (üzgün) Kız...

MAYRAŞ: Yine mi "kız'a" geçtin?

ZUURA: Tamam, adından çağırayım. Ancak... adından çağırıp, çağırmanın... bundan sonra bir önemi kalmaz mı diyorum...

MAYRAŞ: Hı!.. Ne... Gitmek mi istiyorsun? Yengenin sözüne mi giridin?! Annemle babamı kan ağlatıp bırakıp...

ZUURA: Hayır, hayır!.. Söyleme! Söyleme kulağım duymasın böyle sözü! Söyleme!

MAYRAŞ: O zaman neden?.. Canım, böyle yapma. Annemle babamı sızlatıp bırakıp gitmeyeceğine güveniyorum...

ZUURA: Ya! Ne dedin!

MAYRAŞ: (şaşkın bakışlarıyla) "Gitmeyeceğine güveniyorum" dedim...

ZUURA: Söylesen e, Arzimat seni başka yere götürür mü?!

MAYRAŞ: Hayır. Bizim evin arkasında boş bir ev vardı ya? Sahibi savaşta ölüp, boş kalan ev?

ZUURA: Evet!

MAYRAŞ: Onu akrabalarından satın almayı düşünüyor. Yakında da taşınır. Arzimat kendisi MTK'ya usta olarak işe girmiş.

MAYRAŞ: Oşentpegendeçi! Men da ayabay süyünüp catam. Sagınışpaybız. Sen eköübüz da kadimkidey sırdaşıp, dayım birge bolobuz. Anan Bolot baykem kelse... Cırgal ee, ıya?

ZUURA: Enem kayda ketken?

MAYRAŞ: Pristanga... Atam, Ceñişbek,.. üçöö teñ...

ZUURA: Pristanga?! (Özünçö) Bolotbek, ene-atañ künügö senin coluñdu tosüp cüröt, al emi men... (Oylonup kalat)

Çırpık minip Ceñişbek kiret.

CEÑİŞBEK: Trır!.. Ak!.. Ak!.. Akey, akey!.. Möñkügönü cüröt, ay...

ZUURA: Aldağı emeñdi üygö alıp kirbey cür dep, kaçça aytam saga? Alıp çık azır.

CEÑİŞBEK: Tokoç bergileçi, kardım açtı.

MAYRAŞ: Azır, atañar kelgende, çoquu oturup çay içebiz.

CEÑİŞBEK: Alar köptö-ö kelişet da...

MAYRAŞ: Emne üçün köptö kelişet? Köldün ceeginde kalıştıbı?

CEÑİŞBEK: Alar ıraak kalıp kalıştı, men cetkirbey çurkap kettim.

ZUURA: Kütpögön emneñ? Ene-atañdı oşentip talaaga taştap atıp, özüñ cürö beresiñbi?

CEÑİŞBEK: Kibireşip ele basa alışpasa emne-e... Tokoç bergileçi deym, oy!

ZUURA: Çıdap tur!

MAYRAŞ: (Zuuraga) Koy, açuulanbaçı. Aytçı, Cekin! Emne kördüñ?

CEÑİŞBEK: Tokoç berbeysiñer emne-e...

MAYRAŞ: Cakşı bala tamaktı üydögülör menen çoquu içet. Sen emne... Caman bala beleñ? A körokçö, süylöçü, pristanda emneler bar eken?

CEÑİŞBEK: İ-i, tigi... atam bolup bristanga barsak, el e-eñ ele bir köp eken... (Toktop kalat)

MAYRAŞ: İ, anan?

CEÑİŞBEK: Anan bir maalda (kuçağın cayıp körsötöt) momunday bolgon çopo-çooñ... bayagıda biz körbödük bele?

MAYRAŞ: İ?

CEÑİŞBEK: Oşondoy barokot keldi. Anan el barokotko çurkap barsa, barokotton askerler tüşüp atat, tüşüp atat...

MAYRAŞ: Dağı?

CEÑİŞBEK: Dağıbı?.. Dağı kuçaktaşıp öbüştü... İylaştı. İ, anan katkıp külüştü. İ, anan attarına minip alışıp, i, arabalara tüşüp, üylörünö ketiştı. Anan dağı bir kiçinekey kelin elden uyalbıy eken - oy, bir askerdı kuçaktap alıp, betinen çopuldatıp ele öböt...

MAYRAŞ: (Ceñişbeği kuçağına kısıp-kısıp) A atañ eköön emne kıldıñar?

CEÑİŞBEK: Atam eköübüz döñdö turganbız. Eldin baarı tarap, barokot kayta ketkende dele atam ordunda tura berdi. Anan men "Bolot papam kelet, ee, ata" dep ceñinen tartsam, atam: "papañ eköönün astıña ketsem kana..." dep, moynuman cıtagıladı. (Toktoy kalat, cer karap, akırın) Anan atam ıyladı...

MAYRAŞ: İyladıbı?!

ZUURA: Çok güzel olmuş! Babamla anneme de yakın... onlara da göz kulak olup!.. Yalnız bırakmaz mısınız?! Böyle yapar mısınız?!

MAYRAŞ: Öyle yapmaz olur muyuz! Ben de çok seviniyorum. Özleşmeyeceğiz. Sen ikimiz eskisi gibi surlaşıp, her zaman bir oluruz. Sonra Bolot ağabeyim gelirse... Oh, ne güzel olurdu, değil mi?

ZUURA: Annem nereye gitti?

MAYRAŞ: İskeleye gitti... Babam, Ceñişbek,.. üçü de...

ZUURA: İskeleye?! (Kendi kendine) Bolotbek, annen-baban her gün senin yolunu beklerler, ya ben... (Düşünceye dalar)

Çubuğa binip Ceñişbek girer.

CEÑİŞBEK: Deh!.. Deh!.. Deh!.. Sıçramak istiyor, hey...

ZUURA: O şeyini eve sokma diye kaç kere söylerim sana? Götür şimdi.

CEÑİŞBEK: Ekmek verin, karnım açtı.

MAYRAŞ: Şimdi, babanlar gelince, beraber oturup çay içeriz.

CEÑİŞBEK: Onların gelmesine daha ço-ok var...

MAYRAŞ: Neden çok var? Göl kıyısında mı kaldılar?

CEÑİŞBEK: Onlar çok geride kaldılar, ben onlara bakmadan koşarak geldim.

ZUURA: Niye beklemedin? Büyük anne, büyük babanı öylece yolda bırakıp gider misin? Ayıp değil mi?

CEÑİŞBEK: Yavaş adım atıp, yürüyemiyorlarsa ben ne yapayım... Ekmek verin diyorum, hey!

CEÑİŞBEK: Dayan biraz!

MAYRAŞ: (Zuura'ya) Yapma, sinirlenme. Anlat, Cekin! Ne gördün?

CEÑİŞBEK: Neden ekmek vermiyorsunuz...

MAYRAŞ: İyi çocuk yemeği evdekilerle birlikte içer. Sen ne... Kötü çocuk muydun? Onu bırak da, anlatsan a, iskelede neler gördün?

CEÑİŞBEK: Ha-a, yani... dedemle iskeleye gittiğimizde çok kalabalıkmuş... (Duraklar)

MAYRAŞ: He-e, evet?

CEÑİŞBEK: Sonra bir anda (Kucağını açıp gösterir) böyle bir koskocaman... bir gün biz görmüştük ya?

MAYRAŞ: Hı?

CEÑİŞBEK: Öyle bir gemi geldi. Sonra millet gemiye koşurup gittiklerinde gemiden askerler iniyor, iniyor...

MAYRAŞ: Sonra?

CEÑİŞBEK: Sonra mı?.. Sonra sarılıp öpüştiler... Ağladılar. Ha, sonra kahkaha atıp güldüler. Ha, sonra atlarına binip, ha, arabalara binip, evlerine gittiler. Ve sonra bir kısa boylu bir gelin milletten hiç çekinmiyormuş aman, bir askere sarılıp, "çop-çop" öpüyor, öpüyor...

MAYRAŞ: (Ceñişbek'i kuçağına sıkı tutup) Deden ikiniz ne yaptınız?

CEÑİŞBEK: Dedem ikimiz tepede duruyorduk. Herkes dağılıp, gemi geri gittiğinde de dedem aynı yerinde durmaya devam etti. Sonra ben "Bolot babam gelecek değil mi, dede" deyip yeniden çektiğimde, babam: "Baban ikiniz için canım feda..." diye boynumdan kokladı. (Durup kalır, başını aşağı eğip, yavaşça) Sonra dedem ağladı...

MAYRAŞ: Ağladı mı?!

CEÑİŞBEK: (başın iykep) İi. Kündö ele bristanda el çok kalganda atam ıylayt. Keteli desem dele unçukpay köldü tiktep-tiktep ele otura beret... (Pauza) Tokoç bergileçi emi. Bir sındırım ele. (Mayraşka söömöyünün uçun körsötüp) Mınday, tırmaktay ele, eceke. İçim kabışıp kaldı. Karaçı, karaçı...

MAYRAŞ: Azır.

Uulcan kiret.

CEÑİŞBEK: Ene, ene!.. Zuurañ menen Mayraşın tokoç surasam berbey koyuştı. "Ölböysün" deşti.

MAYRAŞ: O kaçan?!

CEÑİŞBEK: İki. "Kaçan?" dep koyot dağı. Emi eleçi.

MAYRAŞ: Kalp aytat.

UULCAN: Uşul kenedey emege ataandaşpay ele suraganın berip ele koyboysuñarbí...

MAYRAŞ: Çoguu içelik degenbiz.

UULCAN: (Mayraşka tamaşaluu) Uşu sen oñboysuñ. "Caman üyrönüp ketet, tigi-bu" dediñ da. Kiyin balaluu bolgondo, öz balañdı cakşılap üyrötüp al. (Ceñişbekti aldına tartıp) Abıška eköbüzdün uulubuzga ec tiyeşeñer çok. Ee, Cekintay!

ZUURA: Boluşpasañız bolo, ene...

UULCAN: Boluşam ele. (Ceñişbekti öböt) Küçügümö tokoç bergile.

Mayraş Ceñişbekke tokoç beret.

CEÑİŞBEK: (Zuurağa tilin körotüp, eliktep) İ!.. İ!.. Mak-mak! Kantesiñ? (Zuura cini kelgendey kolun serpet. Ceñişbek başın Uulcandın koltuguna katıp bakırat) A-a, ene, karaçı Zuurañdı.

UULCAN: Emne kılıp atat?

CEÑİŞBEK: Muştaganı kelatat.

Zuura içki üygö kirip ketet.

UULCAN: Cön bolgulaçı... Cey koy. Tiye alıspayt. Tiyip körüşünçü... (Mayraşka) Çayıñ belen bele?

MAYRAŞ: Belen. Azır alıp kelem.

UULCAN: Oşentçi, kagılayın.

Mayraş çıgat. Akılbek kiret.

UULCAN: Kimdi cakşı körosün Cekentay?

CEÑİŞBEK: Seni... atamdı... Atamdı! (Akılbektin moynuna erkelep sekiret. Baarı cırgap, maaşır alıp çuruçuu)

UULCAN: Dağı?

CEÑİŞBEK: Mayraş ecemdi (Çıpalagının uçun körsötüp) Anı mınçalık ele cakşı körom.

UULCAN: Dağı?

CEÑİŞBEK: Dağıbı?... İ-i... Oşo.

UULCAN: Zuuranıçı?

CEÑİŞBEK: Zuurañ muştaym deyt emne...

AKILBEK: (Ceñişbekti erkeletip) O, daldıragan it. Daldırabay cön cür.

CEÑİŞBEK: Zuura caman ee, ata?

AKILBEK: Koy, antpe, Zuuraş baarıbızdan cakşı.

CEÑİŞBEK: (Makul bolgondoy) İ-i.

BURULDUN ÜNÜ: (sırttan) Cakşı turasıñarbí, Mayraş, eneñ menen atañ üydöbü?

MAYRAŞTIN ÜNÜ: Üydö, üydö. Kiriñiz.

UULCAN: Kudaydın ünü çıgabı?

(Burul, anın artınan Mayraş kiret)

CEÑİŞBEK: (kafasını sallayıp) Hı-hı. Her gün iskelede kimse kalmadığı zamanlar dedem ağlar. Gide-lim desem de susarak göle bakıp-bakıp oturur... (Sessizlik) Ekmek verin şimdi. Bir lokmacık. (Mayraş'a parmağının ucunu gösterip) Mu kadar, küçücük, ablacığım. Karnım zil çalıyor. Bak, bak...

MAYRAŞ: Şimdi.

Uulcan girer.

CEÑİŞBEK: Nine, nine!.. Zuura'n ile Mayraş'ın ekmek sorsam vermediler. "Ölmezsin" dediler.

MAYRAŞ: O-ha, ne zaman?!

CEÑİŞBEK: He, "Ne zaman?" diyor yine. Daha demin ya.

MAYRAŞ: Yalan söylüyor.

UULCAN: Şu küçücük çocukla kapışmayıp, sor-duğunu verseniz e...

MAYRAŞ: Beraber içelim demiştik.

UULCAN: (Mayraş'a şaka karışık) Şu sen asla düzelmezsin. "Alışır, şu-bu" dedin de. Sonra çocuklu olduğunda kendi çocuğuna öğretirsin sıkı disiplini. (Ceñişbek'i dizine oturtup) İhtiyar ikimizin oğlumuzda hiç hakkınız yok. Öyle değil mi, Cekintay!

ZUURA: Kayırmayın, anne...

UULCA: Kayırırım, neden kayırmamayım. (Ceñişbek'i öper) Yavruma ekmek verin.

Mayraş Ceñişbek'e ekmek verir.

CEÑİŞBEK: (Zuura'ya dilini gösterip, alay edip) Nanik-nanik! Şimdi ne yapacaksınız? (Zuura kızmış gibi tokat atmaya kalkışır. Ceñişbek başını Uulcan'ın koltuğuna saklayıp bağırır) Ya-a, nine, baksan a Zuura'na.

UULCAN: Ne yapıyor?

CEÑİŞBEK: Tokat atmaya çalışıyor.

Zuura içerdeki odaya girer.

UULCAN: Yapmayın... Ye, bakayım. Dokunamazlar. Dokunsunlar... (Mayraş'a) Çayın hazır mıydı?

MAYRAŞ: Hazır. Şimdi getiririm.

UULCAN: Tamam, canım, getir.

Mayraş çıkar. Akılbek içeri girer.

UULCAN: Kimi seviyorsun, Cekentay?

CEÑİŞBEK: Seni... dedemi... Babamı! (Akılbek'in üzerine zıplar şımarıp. Hepsı mutlu mesut, gürlütlü bir şekilde oturuyorlar)

UULCAN: Başka?

CEÑİŞBEK: Mayraş halamı (Serçe parmağının ucunu gösterip) Onu sadece bu kadar severim.

UULCAN: Başka?

CEÑİŞBEK: Başka mı?... Hm-m... Bu kadar.

UULCAN: Ya Zuura yı?

CEÑİŞBEK: Zuura'n döverim diyor, ne...

AKILBEK: (Ceñişbek'i okşayıp) Hey, saçmalayan köpek. Saçmalamayı bırak.

CEÑİŞBEK: Zuura kötü değil mi, dede?

AKILBEK: Hayır, öyle deme, Zuuraş hepimizden iyidir.

CEÑİŞBEK: (Kabul etmiş gibi) Hı-hı.

BURUL'UN SESİ: (dışardan) Nasılsınız, Mayraş, annen baban evde mi?

MAYRAŞ'IN SESİ: Evde, evde. Buyurun, girin.

UULCAN: Dünürtün mü sesi çıkıyor?

(Burul, onun peşinden Mayraş girer)

BURUL: Amansınarbarı?
AKILBEK: O, kudagıy! Kel, törgö... İ, aman-esen turasınarbarı?
UULCAN: Bala-bakıra kıbrap, deni sak?
BURUL: Kudayga şügür. Özüñör küülü-demdüü turasınarbarı?
UULCAN: Cakşı, cakşı.
AKILBEK: Niyetin durus eken, kudagıy. Cañı ele çay içkeni attık ele, ubagında kelgeniñi kara.
UULCAN: Mayraş, dastorkon çay, çay uurttay turalı. Kazanga et salıp, tamak belendegile.
BURUL: Co, ubaralanbay ele koygula. Etti cep ele cürbödük bele.
UULCAN: Ani?.. (Mayraşka) Bar, barıp kazanıñdı asa ber (Mayraş çıgat) Şaşpa. Koburaşıp oturup tamak-aş içip ket, kudagıy.
CENİŞBEK: (Burulga) Ketpe, taceñe, artistter kelip-tir, keçinde oyunga barabız.
UULCAN: İ, süylö, kudagıy. Aylıñarda kanday kep-keleç bar?
BURUL: Emnenin kep-keleçi bolsun. Kep-keleç dele çok.
AKILBEK: Aştıgıñardın önümü kanday, kudagıy?
CENİŞBEK: (Burulga) Abdan cakşı deyt...
BURUL: Ooba, bıyıl aştıgıñız abdan cakşı...
CENİŞBEK: Men oyundu aytıp atam.
BURUL: O, katıgün de.
AKILBEK: Bala da...
BURUL: Oylogon oydu kıstagan turmuş ceñet degen emespi, kudalarım. Bolotbek silerdin uuluñar bolso, bizdin da uulubuz bolup kaldı ele. Kızız Bolotbektey teñin tapkanga cetine albay süyüñgönüz. Birok kudaanın buyruğu eken, uruşka ketken teyinçe al kayra aylanıp tuuruna konboy kaldı. Caman attısın uktuk...
AKILBEK: Koy, kudagıy, munu koyolu. Bölök kepten süylöşüp oturalı (sırtka karap). E, Mayraş...
MAYRAŞTIN ÜNÜ: (sırttan) İya?
AKILBEK: Çayın dayar bolso alıp kelçi...
Pauza
Üydögülör süylöşüp catkan uçurda Mayraş çaydı alıp kiret. Birok çay berilbey kalat. Ceñişbek uktap kalat.
BURUL: Kız cakşı bolso bargan cerin carıtat, caman bolso kayın-curtun arıtat. Kudayga şügür, kızızız da caman çıkpadı, oyñardagıday kelin bolup berdi. Siler da aga til tiygizip, katuu aytpadıñar. Uşu bügüñgö deyre atabaladay bolup, intmaktuu cürdüñör...
AKILBEK: Aylanayın kudagıy, camaktatpay açık aytçı, degi emne degiñ bar?..
Pauza
BURUL: Kızızızdı... kolubuzga salıp berseñer eken deym.
Pauza
BURUL: Kızızızdı... kolubuzga salıp berseñer eken deym.
Pauza
AKILBEK: O, kaşaygan kör! Emne deyt?
Pauza
BURUL: Bolotbek cañı ele uruş çıkkancılı okko uçtu ele. Andan beri beş cıldan aşuun ubakit öttü. Oşondon uşul küñgö kız anı cakşı ele küttü. Emi keliñerdin camançılığın bolgon bolso, ak batañardı berip, keçirip koygula, kudalarım.

BURUL: Esen misiniz?
AKILBEK: Oo, dünürüm! Gel, baş köşeye... E-e, sağlık sıhhatiniz yerinde mi?
UULCAN: Çoluk-çocuk nasıl, sıhhatleri yerindedir?
BURUL: Allah'a şükür. Siz iyisiniz.
UULCAN: İyi, Allah'a şükür.
AKILBEK: Niyetin dürüstmüş. Biz de tam çaya oturmuştuk, tam zamanında geldin vallahi.
UULCAN: Mayraş, sofrayı hazırla. Birer çay içe duralım. Kazana et koy, yemek hazırlayın.
BURUL: Hayır, zahmet etmeyin. Eti her zaman yemiyor muyuz ki.
UULCAN: Hayır?.. (Mayraş'a) Git, gidip kazana etinizi koyun. (Mayraş çıkar) Acele etme. Sohbet ederek oturup yemek yiyip git, dünür.
CENİŞBEK: Burul'a) Gitme, yenge, artistler gelmiş, akşam oyuna gideriz.
UULCAN: E-e, konuş, dünürüm. Köyünüzde dedikodular nasıl.
BURUL: Ne dedikodusu olacaktı ki, dedi kodu bile yok.
AKILBEK: Ekininiz nasıl büyüyor, dünürüm?
CENİŞBEK: (Burul'a) Çok iyi diyorlar...
BURUL: Evet, bu sene ekinimiz çok iyi...
CENİŞBEK: Ben oyundan bahsediyorum.
BURUL: Ha-a, öyle de.
AKILBEK: Çocuk işte...
BURUL: Güzel hayaller de sıkıştıran hayata yenik düşmüş derler ya, dünürlerim. Bolotbek sizin oğlunuz ise, bizim de oğlumuz olmuştu. Kızımız Bolotbek gibi dengini bulduğuna sevinçten havalarda uçmuştuk. Ancak Allah'ın yazgısıymış, savaşa gitti gideli, o tekrar dönüp yuvasına konamadı. Kötü haberini duyduk...
AKILBEK: Yapma, dünür, bunu bırakalım. Başka sözlerden konuşalım. (Dışarıya bakıp) Hey, Mayraş...
MAYRAŞTIN SESİ: (dışardan) Efendim?
AKILBEK: Çayın hazırsa getir...
Sessizlik
Evdekiler sohbet ederken Mayraş çay getirir. Ancak çay verilemeyip kalır. Ceñişbek uyuya kalır.
BURUL: Kız iyi olursa gittiği yeri de memnun eder, kötü olursa kayınlarını yorar. Allah'a şükür ki, kızımız da kötü olmadı, düşündüğünüz gibi gelin oldu. Siz de kötü söyleyip, dil uzatmadınız. Şu bugüne kadar baba evlat gibi olup, güzel geçindiniz...
AKILBEK: Kurban olayım, dünürüm, lafi dolandırmayıp, açık konuş, derdin nedir yani?..
Sessizlik
BURUL: Kızımızı... artık elimize verseniz diyorum.
Sessizlik
BURUL: Kızımızı... artık elimize verseniz diyorum.
Sessizlik
AKILBEK: Vay, kahrolası dünya! Ne diyor?
Sessizlik
BURUL: Bolotbek daha savaşın yeni başladığı yıl şehit düşmüştü. O zamanda beri beş seneden fazla bir zaman geçti. O günden bugüne dek kız onu yeterince bekledi. Şimdi gelininizin kötülüğü dokunduysa affedip, hayır duanızı verip, helalleşin, dünürlerim.

UULCAN: Sen uşunu aytmak beleñ, katıgün kudagıy?

AKILBEK: Menin uulum da - Zuura, kelinim da - Zuura! Menin Bolotbegim da - Zuura, Zuuram da - Zuura! Karanar-karmanganım Zuura! Anı koldon çıgarbaym!

BURUL: "Eesi kelse beesin ber" degen. Antpeñiz, kuda!

AKILBEK: Bolotbegim tirüü, al kelet! Uktuñbu, kudagıy, Bolotbegim kelet! Beregi caman küçüktün kolunan cetelep, barakottun colun tosup, köldün kılaasına küñügö baraarımı ukpay-körböy cürösüñbü?! Meni ayakka ümüt aydap barat. Al emi ümüttügö kuday bererin unutpa, kudagıy! Unutpa!

BURUL: Ataganat, anday attuu küñ bolso menin dele töböñ kökkö cetkeni turat go, birook...

AKILBEK: "Birok" emes! Uulum kelet!

BURUL: Oozuñuzda bardır, aylanayın kuda! Birok kızızıbzıdı... Bolotbek kelse, öz keliniñerdı özüñör albaganda emne kılam? Aga çeyin bizdin kolgo bara tursun...

UULCAN: Bizdiki menen silerdikinın ayırması kaysı?

BURUL: Küyöösüz kalgan kızdı kolgo aluu törkündün mildeti eken. Antpesek eldin betin karay albay kaldık. "Tuugan-urugu çokton beter cesir kalgan kızızıñardı emdiğice özüñörgö alıp albaganıñar kaday" dep, ayıldagı katın-kalaçtar kep kılıp çatışat. Baarınan da uşul öñdöngön uşak-ayıñ caman tura, aylanayın kudalar. Kızızıbzıdı bergile.

AKILBEK: (Burulga) Bu kaday taş boor can eleñ?! E, Zuuraş kagılayın, beri çıkçı... (Zuura içki üydün eşiginen körünöt). Bu ceñeñe birdeme dep, cönötçü arı!

BURUL: Kız baya ele ubadasın berip koygon.

Pauza

Bardığı Zuuradan köz ayırбайt.

AKILBEK: Irasıp, kulunum?..

ZUURA: (Akılbektin butuna cıgılat) Ata!.. Men ölüktü keçir, ata! Iraazılığınadı ber! Baykemdi el aldında sıñdıra albadım. Keçir, ata!..

Pauza

AKILBEK: Uşintmek ekensiñ da? Kanteyin?!

UULCAN: Biz şorduunu eki öltürdüñbü, Zuken?..

ZUURA: (Ceñişbekti koldon alıp) Bas! Cür!..

CEÑİŞBEK: Emne?.. Emne çoçutasıñ? Uktap atsa...

ZUURA: (Ceñişbekti kiyinte baştayt) Bol, oygon!..

CEÑİŞBEK: İ-i, oyungabı? Ata, cür... cürböysüñörbü...

ZUURA: Cekintay, cür... Cür, men kettim.

AKILBEK: (Zuuraga) Kulunum, körör közgö tiyip kaşaytpa bizdi!.. (Ceñişbekti booruna bek kısıp turat)

ZUURA: Meni kulunumdan acıratpagıla, ata!

AKILBEK: Mayraş, aytçı aldagı ceñeñe, balanı ansız dele özüm östürüp alam!

Zuura çurkap, anın artınan Burul çıgıp ketet.

MAYRAŞ: Ceñe!

Koroo. Şamal. Bulut köçüp, küñ bürkölüp kelet. Zuura bakka süyönüp turup kalat.

Pauza

BURUL: Kız, cür. Caanga kalbay ertereek üygö cetip alalı.

ZUURA: Kayda?.. Kayda baram?.. Ceñişbeksiz kayda baram?

BURUL: Esi cogum dese. Ketken katından balanı

UULCAN: Sen bunu söyleyecek miydin, yazık, dünürüm?

AKILBEK: Benim oğlum dahi, Zuura, gelinim de Zuura! Benim Bolot'um da Zuura, Zuura'm da Zuura! Güvendiğim bir tek Zuura! Onu elden çıkarmam!

BURUL: Sahibi gelirse, kısırağımı ver" demişlerdir. Yapmayın, dünür!

AKILBEK: Bolotbek'im hayattadır, o gelir! Duydun mu, dünür; Bolotbek'im gelecek! Öteki küçük yavrumun elinden tutup, geminin yolunu karşılayıp, göl kıyısına her gün gittiğimi duymadın, görmedin mi?! Beni oraya ümit götürür: Ümitliye ise Allah vereceğini unutma, dünür! Unutma!

BURUL: Keşke, öyle gün olursa, ben de mutluluktan havalara uçmaz mıydım, ancak...

AKILBEK: "Ancak" değil! Oğlum gelir!

BURUL: Ağzınıza versin, kurban olayım, dünürüm! Ancak kızımızı... Bolotbek gelirse, kendi gelinini kendiniz almayıp da ne yapacaktınız ki? o zamana kadar bizim elimize gidedursun...

UULCAN: Bizimki ile sizinkinin farkı nedir?

BURUL: Kocasız kalan kızı geri getirmek kız evinin farzıymış. Aksi takdirde halkın yüzüne bakamaz olduk. "Kimi kimsesi yokmuş gibi dul kızınızı bugüne dek kendinize geri getirmemeniz nedir" diye, köydeki kadınlar dedikodu ediyorlar. Hepsinden de bunun gibi dedikodu kötüyümüş, kurban olayım dünürlerim. Kızımızı verin.

AKILBEK: (Burul'a) Bu ne kadar taş kalpli cansın sen?! Ey, Zuuraş kurban olayım, buraya bir gel bakayım... (Zuura içerdeki odanın kapısından görünür.) Bu yengene bir şeyler söyleyip, geri gönderiver!

BURUL: Kız çoktan sözünü verdi.

Sessizlik

AKILBEK: Böyle mi yapacaktın? Ne yapayım?!

UULCAN: Biz zavallıyı iki kez öldürdün mü, Zuken?..

ZUURA: (Ceñişbek'i elinden alıp) Kalk! Yürü!..

CEÑİŞBEK: Ne?.. Ne korkutuyorsun? Uyuyorken...

ZUURA: (Ceñişbek'i giyindirmeye başlar) Haydi, uyan!..

CEÑİŞBEK: Ha, oyuna mı? dede, yürü... gelmiyor musunuz...

ZUURA: Cekintay, yürü... Yürü, ben gidiyorum.

AKILBEK: (Zuura'ya) Yavrum, gözbebeğimizi alıp, bizi diri-diri mezara gömme!.. (Ceñişbek'i bağına sıkıca sarar)

ZUURA: Beni yavrumdan ayırmayın, baba!

AKILBEK: Mayraş, söyle o yengene, çoçuğu o olmadan da kendim de bakar, büyütürüm!

Zuura koşup, onun arkasından Burul çıkar.

MAYRAŞ: Yenge!

Avlu. Rüzgar. Bulut gelip, hava kararır. Zuura ağaca kendini dayayıp durup kalır.

Sessizlik

BURUL: Kız, yürü. Yağmura yakalanmadan çabucak eve gidelim.

ZUURA: Nereye?.. Nereye giderim?.. Ceñişbek'siz nereye giderim?

BURUL: Akılsızım benim. Giden kadına çoçuğu vermemek, büyük anne ile büyük babaların eskiden beri

talaşmay - çoñ ata menen çoñ enenin ilgerten berki adadı. Bala enesin kiyin özü ele taap alat. Munu borkündöy körüp koy. Cür emi, bizdin bul cerde turganıbzıdı tuyuşsa, üydögülör çıga kalışıp, bütkön işti dağı ırbatıp, adamdı ubara kılışat. Cür, emi... (Zuura kıymıldabay tura beret).

Kayradan üydün içi.

CENİŞBEK: Apam kayda ketti, ıya?

MAYRAŞ: Cekin... Apañ bir colu ketti. Burul ceñesine. Emi mında tük kelbeyt...

Pauza

CENİŞBEK: (bakırıp, eşikti közdöy çurkayt) Apa-a! Tokto!

UULCAN: Ceki-in!

MAYRAŞ: Ceñişbek! Atañ menen eneñ ölsünbü?! Aytçı, ölsünbü?!

CENİŞBEK: (deldeyip turup kalat) İya?!

MAYRAŞ: Sen ketseñ eneñ menen atañ ölüp kalat.

Pauza. Ceñişbek kayra kelip, çoñ atasın kuçaktap oturat.

ZUURA: (kiret. Anın artınan Burul kiret) Kagılayın atakebay! Canım enekebay! Baarına ıraazı, uulumdu bergile!

AKILBEK: Kempir eköobüzdü öltürüp turup, anan közübüzgö körsötpöy alıp ket.

ZUURA: (boşop) Anda... Anda kaysı arıma ketem dep catam?! Kaysı arıma?!

BURUL: Kal emese! Agañdı elge elik, curtka şıldıñ bolsun deseñ, kal!..

Pauza

BURUL: (Zuuraga) Kana?!

Zuura eşikke bet alat. Anı çıkarıp ciberip, Burul kayra kiret.

BURUL: Ayıp etpegile, kudalarım, Kuday başka sal-basa, mintip caman-cakşı körünüspös elek. Birok cazmıştın işi küçtüü tura, kantebiz... Basa, keliniferdin mülkünön kañçasın beresiñer?

UULCAN: Al, talaşpaybız! Al!

AKILBEK: Al! Büt al! Maa dese tamdı túbü menen koşo köçürüp ket. Bir gana mobu tuyaktın tuyagı kalsa boldu, bizge...

BURUL: Anda emese boluptur. Erteñ araba aydatıp kelip, buyumdarın alıp ketebiz. İymanda catkıla. (ketet)

Tuncurap baarı suz. Sırtta şamal. Üydün içi karañgılap, küügümdönö beret.

CENİŞBEK: (kulagin türüp) Apam kayra keldi okşoyt?! Kire albay eşikte turat okşoyt?!

UULCAN: Çın ele dabış çıkkansıdı.

AKILBEK: Karaçı, Mayraş.

MAYRAŞ: Eç kim çok.

Pauza

CENİŞBEK: (Dağı kulagin türüp) Mına, aytpadım bele! Tıñşagılaçı! Eşikte biröö basıp cüröt...

Bardığı kulak türüp tıñşat.

Pauza

AKILBEK: Al camgırdım ele dabışı, tegereneyin. (özünçö) Apañ emi kelbey kaldı go...

Üy ogo beter karañgılanat. Tuncuroo.

AKILBEK: Tün kirip baratat go... Mayraş, çıraktı candırçı, carıgıraak oturalı...

Pauza

Mayraş lambanı közdöy akırın basat. Üy ogo beter karañgilana beret.

Köşögö

süregelen alışkanlığıdır. Çocuk annesini sonra kendisi bulup gelir. Bunu başındaki külahın gibi bil. Yürü, şimdi, bizim burada olduğumuzu duyarlarsa, bitmiş işi gene karıştırıp, uzatıp, işi zorlaştırırlar. Yürü, şimdi... (Zuura kımıldamadan durmaya devam eder)

Tekrar evin içi.

CENİŞBEK: Annem nereye gitti, ya?

MAYRAŞ: Cekin... Annen tamamen gitti. Burul uen-gesine. Şimdi buraya bir daha gelmez...

Sessizlik

CENİŞBEK: (bağırıp, dışarıya doğru koşar) Anne-e! Dur!

UULCAN: Ceki-in!

MAYRAŞ: Ceñişbek! Dedenle ninen ölsün mü?!

Söyle, ölsün mü?!

CENİŞBEK: (şaşkın bir şekilde durur) Ne?!

MAYRAŞ: Sen gidersen deden ile ninen ölüür.

Sessizlik. Ceñişbek tekrar gelip, dedesine sarılıp oturur.

ZUURA: (girer. Onun arkasından Burul girer) Kurban olayım, babacığım! Canım anneciğim! Her şeye razıyım, oğlumu verin!

AKILBEK: İhtiyar annen ikimiz öldürüp, sonra gözümüze göstermeden alıp git.

ZUURA: (gevşeyip) O zaman... O zaman hangi cesaretle giderim diyorum?! Hangi cesaretle?!

BURUL: Kal öyleyse! Ağabeyini de halkın ağzına sakız olsun istiyorsan, kal!..

Sessizlik

BURUL: (Zuura'ya) Haydi?!

Zuura dışarıya doğru yürümeye başlar. Onu dışarı geçirip, Burul tekrar girer.

BURUL: Kusura bakmayın, dünürlerim, Allah yaz-masaydı, böyle iyi-kötü konuşmazdık. Ancak kader yazgısı güçlüymüş, ne yapabiliriz ki... Ha, evet, gelin-inizin çeyizlerinden ne kadarını verirsiniz?

UULCAN: Al, müdahale etmeyiz. Al!

AKILBEK: Al! Hepsini al! Bana kalırsa, evi kökün-den söküüp götür. Bir tek bu oğlun oğlu kalırsa yeter, bize...

BURUL: O zaman peki. Yarın araba getirip, eşyalarını götürürüz. Sağlıcakla kalın. (gider)

Sesi soluğu kesilmiş, hepsi üzgün. Dışarıda rüzgar. Evin içine karanlık çöküp, kararmaya başlar.

CENİŞBEK: (kulak kabartıp) Annem geri gelmiş olmalı?! Giremeyip dışarıda duruyor galiba?!

UULCAN: Gerçekten de bir ses çıktı sanırım.

AKILBEK: Bak bir, Mayraş.

MAYRAŞ: Kimse yok.

Sessizlik

CENİŞBEK: (Yine kulak kabartıp) İşte, söylememiş miydim! Dinleyin! Dışarıda birisi yürüyor...

Hepsi kulak kabartıp dinlerler.

Sessizlik

Evin içi gittikçe kararır. Sessizlik çöker.

AKILBEK: Gece oluyor sanırım... Mayraş, lambayı yak, biraz aydınlansın...

Sessizlik

Mayraş lambaya doğru yavaşça yürümeye başlar. Evin içi gittikçe kararır.

Perde